

עין משפט
גר מצוה

לב: ר"ן

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

א א ב מ"י פרק ו מהל'
נדרים הלכה ג סנה
לדני רבנן עושה י"ד
סימן רנ"ב סוף פ"א :

השטן כחושבנא חלם מאה ושיסין וזכרנא הוו. וימות התמה שק"י
א"כ איכא חד וימא דלימא ליה רשותא למשטן דהיינו ויה"כ:
שפי עינים ושפי אוניס. שבתמלה המליכו הקב"ה על אבריו שהם
ברשותו ליהדר מעבירה אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו

שהרי על כרחו יראה בעיניו ובאזניו
ישמע ולכסוף כשנמול המליכו הקב"ה
אפי' על אלו שלא יסתכל ולא ישמע
כי אס דכר מלוה: ראש הגוייה.

שנמול: מעשרה שליטים. שולטים
כדאס שרוב מעשי האדם נעשין על
ידיהם: ומלכי דק. הוא שם שן
נח: לפיכך הוליא מחכרס. ואע"פ

שאכרס מורעו של שם לא זכה
ככהוה ממתם שם אלא מחמת עלמו
והיינו דלמירין הוא כהן ואין זרעו
כהן כלומר שלא זכה זרעו ככהוה
ממתמו משה"ה נטלה מכל שאר זרעו
של שם ומתנה לאכרס: נאס כ'
לאדני. דוד הוא דקאמר דנאס ה'
היה לאדני דהיינו אכרס שז לימניו
שהצטיחו כמלחמת ארבעה מלכים
ששב לימין השם כלומר שיהא נעזרו
לשם איובי הדוס רגליו וכמני
כהוהו מומור אתה כהן לעולם:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה
מדר הנאה המודר מתדיר
מאכל ומגירה ח. ח. אלא
דרויה הרגל. שהמודר
הנאה אסור ליכנס לביתו
והיכרז מאכל מותר.
וכאיש שאין עושהו כהן
אוכל נפש. מותר להשתטף
למדר מאכל, דוקא
מקום שאין משכירין כיואל
כהן אלא מקום שמשכירין
כיואל כהן מן הכהנים
ולקמן ג. דלמור, דכל
הנאה שאם לא הכהן עז
היה מחקר בה פשוטה.
הנאה מאכל היא, שפיר
דלמור אותה פירוטה שפיר
בה מאכל ומגירה ח. ח.
ויותר אסור במודר
הנאה. דבד שיהי מומדר
לכל אלו אפי' מקדי
עליו (שם) כהן עשירי
שמודר הנאה מתנוי ואלו
לו משכיר פירוטה מתנוי
לקנות ממנו מאה אטמים
בשוקה, והוסף לו חנוי
אחת ימורה לו שמים.
אסור בעבירי כלומר ימור
שמוסיף לו חנוי, דממה
היא, ואפי' שפיר
ולקוחים מני הוסף כמו
כן, ומיה רבנן שבו דמ"מ
בעל התקף הוא מוסף
על פה ההשטן הוא קאי
לפרוטה, שאילו לא היה
לקח ממנו כדמיה לא היה
מתן לו חנוי לבעירי כלום
(ועיי' ס"ב פ"א).

תוספות

שתי עינים וב' אוניס
וראש הגוייה. ראש
האבר שמולו ישמע וראש
ושלט בעיניו ואזניו שהמלות
מתקנות את העינים
והאזנים כדכתיב ונדרים טו)

ולא נתן ה' לנס לב לדעת
ועינים נלרות ואזנים לשמוע עד
היום הוא אכל הכל לא קפידו לב
דאס כתיב (נחמיה טו)
ומאלת את לבנו נתמן לפניך
וכרות עמו הכרית ונדר על המילה
אלמא קודם המילה היה כבד לו
שם לשמים: להוציא
בזוויה כשה' תימה דלכרס
ומי היה מורעו נמי שם וי"ל
הוא שם של שם קאמר ולכסוף
נימול משאר בניו ויתנה
לאכרס לבדו אי"ל לפי שלא היה
כבודו שם ולא היה לו לרס
הכונה מן הדין אלא דוקא
בכרס: הדרין

עלך ארבעה נדרים
אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריסת הרגל.
מקום דלא קפידו ליהני כגון כקשה
במות הממה: ולא ישאילו נפש
ובכרה: אלא לא נתקן עמו
המכירה ונדר על המילה אלמא
קודם המילה היה כבוד לו שם
לשמים: להוציא בזוויה כשה'
תימה דלכרס ומי היה מורעו
נמי שם וי"ל הוא שם של שם
קאמר ולכסוף נימול משאר בניו
ויתנה לאכרס לבדו אי"ל לפי שלא
היה כבודו שם ולא היה לו לרס
הכונה מן הדין אלא דוקא
בכרס: הדרין

שס"ד ימים אים ליהוס וכו'. וימי השנה שק"י ימים: המליכו.
השלטו: אלו כן שפי עינים. דלחמר שמתל היה שלם בכל אבריו:
ראש הגוייה. הוא אכר: מעשרה שליטים. שהן מועילין לנוף יומר
מעשרה שליטים ואלו הן כו': הוליא. לכהוה: על דיבורו של
מלכי דק. ניטלה ממנו הכהונה:

הדרן עלך ארבעה נדרים

השטן בחושבניה תלת מאה ושיתין וארבעה
ואמר ר' רמי בר אבא כתיב אברם וכתיב
אבריהם בחחלה המליכו הקב"ה על מאתיים
וארבעים ושלושה אברים ולכסוף המליכו
על מאתיים וארבעים ושמונה אברים אלו הן
שתי עינים ושתי אזנים וראש הגוייה ואמר
ר' רמי בר אבא מאי דכתיב יעיר קטנה ואנשים
וגו' עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו
אברים ובא אליה מלך גדול וכבד אותה זה
יצר הרע ובנה עליה מצודים והרמים אלו
עונות ומצא בה איש מסכן וחכם זה יצר
טוב ומלט הוא את העיר בחכמתו זה תשובה
ומעשים טובים ואדם לא זכר את האיש
המסכן ההוא דבשעת יצר הרע לית
דמודר ליה ליצי' : החכמה תעון לחכם
מעשרה שליטים החכמה תעון לחכם זו
תשובה ומעשים טובים מעשרה שליטים (ב)
שתי עינים ושתי אזנים ושתי ידים ושתי
רגלים וראש הגוייה ופה אמר רבי זכריה
משום רבי ישמעאל ביקש הקב"ה להוציא
כהונה משם שנאמר י' הוא כהן לאל עליון
כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום
הוציאה מאברהם שנאמר י' ויברכהו ויאמר
ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ
וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין
ברכת עבד לברכת י' קונו מיד
נתנה לאברהם שנאמר ג' נאם ה' לאדני שב לימיני עד
אשית אויביך הדרום לרגליך ובתריה כתיב ג' נשבע ה'
ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק
על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב
הוא כהן ואין זרעו כהן:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל אלא דריסת הרגל
וכלים שאין עושין בהם אוכל נפש המודר מאכל מחבירו לא ישאילו
נפה וכברה וריחים ותנור אבל משאיל לו חלוק וטבעת וטלית ונומיה:
גמ' מאן תנא אמר רב אדא בר אהבה רבי אליעזר היא דתניא היר' אליעזר
אומר ב' אפי' ויתור אסור במודר הנאה: המודר מאכל מחבירו לא ישאילו כו':
הוא

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריסת הרגל.
מקום דלא קפידו ליהני כגון כקשה
במות הממה: ולא ישאילו נפש
ובכרה: אלא לא נתקן עמו
המכירה ונדר על המילה אלמא
קודם המילה היה כבוד לו שם
לשמים: להוציא בזוויה כשה'
תימה דלכרס ומי היה מורעו
נמי שם וי"ל הוא שם של שם
קאמר ולכסוף נימול משאר בניו
ויתנה לאכרס לבדו אי"ל לפי שלא
היה כבודו שם ולא היה לו לרס
הכונה מן הדין אלא דוקא
בכרס: הדרין

עלך ארבעה נדרים
אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריסת הרגל.
מקום דלא קפידו ליהני כגון כקשה
במות הממה: ולא ישאילו נפש
ובכרה: אלא לא נתקן עמו
המכירה ונדר על המילה אלמא
קודם המילה היה כבוד לו שם
לשמים: להוציא בזוויה כשה'
תימה דלכרס ומי היה מורעו
נמי שם וי"ל הוא שם של שם
קאמר ולכסוף נימול משאר בניו
ויתנה לאכרס לבדו אי"ל לפי שלא
היה כבודו שם ולא היה לו לרס
הכונה מן הדין אלא דוקא
בכרס: הדרין

הרגל שחן דך להקפיד עליו אסור נדרים:

(א) וי"ל רבי אבא וכו'
(ב) וי"ל רבי אבא
וכי' נשמי' (ג) ונשמי' הכי'
לנכר רבי לנפי' הוליא
מאלתה וכו' (ד) מנילה
ח. ח. (ה) ומנילה שם כ"כ מ:
לקמן ג. ח. ח. (ו) לקמן
ג.

תורה אור השלם

- 1. (יד) עיר קטנה ואנשים בה מעט וכא אליה מלך גדול וסבד אתה ובנה עליה מצודים ורגלים: (טו) ומצא בה איש מסכן חכם ומלט הוא את העיר בתבונתו ואכסר לא זכר את האיש ההוא: קהלת ט ד טו
- 2. החכמה תעון לחכם מעשרה שליטים אשר יהיו בעיר: קהלת ו ט
- 3. ומלכו עבד מלך שלם הוציא לחם ויין ודוא כדק לאל עליון: בראשית י ד
- 4. ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ: בראשית י ד
- 5. לךוד מומדר נאם י' לאדני שב לימיני עד אשית אויביך הדרום לרגליך: הוליא ק"א
- 6. נשבע י' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק: הוליא ק"ד

הגהות הב"ח

- (א) ג' מעשרה שליטים אלו כן שפי עינים: (ב) רש"י ד"ה שפיר ימיו אית ליה רשות לעולם וימי השנה שק"י ימים ויברכהו לית ליה רשות הקיד: (ג) רש"י ד"ה וכלם שאין עושין בהן אוכל נפש ולהשתטף כלים:

פירוש הרא"ש

השטן בנישטרא שס"ד ה'. וימות התמה שק"י רחוק שכל השנה יש לו רשות לקנות מן מוסא אחר והיינו ויה"כ: שדי עינים ושתי אזנים וראש הגוייה וזה אברים המוספים